

Nem tudunk beletekinteni, nem vagyunk képek felfogni a nyíltan működő természet csodadolgait. Pedig mindig tanít! Kitarja titkait, nem takar el semmit; forgatható mindig ez óriás könyvnek örökigazsággal teleirt lapjait. Nem is ő a hibás, mi vagyunk gyöngék; leszedjük kincseit, legparányibb gyöngyét és a mire tanít ékes szentegyháza, százezer csodája, örök igazsággal tele s teli irott örök bibliája: nem értjük meg.

Az őszi hervadás fenséges szépségében — a természet nagyszerű nyugalomban — a virágok édes alvásában, minden parány szükségképen való változásában mi a halált látjuk. Azt hisszük, hogy a levélhullás, a letarolt mező, a lombtalan erdő, a madarak elvándorlása, a csicsergő ajkak némasága: egy nagy temetés halotti gyásza. Pedig csak a természet erős tevékenységének pillanatnyi bágyadása. Még csak nem is szünetelése az örök munkának, mely a végtelenség határtalanságában ismeretlen. Halotti csendet, temetői némaságot az örökkévalóságban hiába keresünk...

De ha mégis a pusztulás, a hervadás, a halál titkos működésének terét meg akarjuk állapítani, akkor odahelyezhetjük azt az ébredő tavasz fényes szinterére. Soha annyi pusztulást, annyi halált nem mutat a sárguló ős, mint az ébredő kikelet. Amint a napsugár elúzi a telet, égő csókjaival életrekelti a rügyet, falevelet, virággal hinti be a mezőt, a rétet s madárdaltól csendül, a merre jársz, minden: együtt jár az életet s halált osztó Isten.

Ez a természet nagy háztartásában örökös törvény, melynek megváltoztatása a szerves lények gyors pusztulását idézné elő. Az a nagy tevékenység, mely az egész természetben a tavasz megjöttével föllendül, oly általános, annyira heves, hogy már ez eléggé magyarázza a természet szerves életében előforduló sok, sok pusztulást. A növények nedvkeringése, az állatok vérenek tüzes hevülése — a szerelem láza —

egykép magyarázza, hogy a küzdelem, a létért való harc, a fajentartás természeti ösztöne, oly határtalan viaskodásokat idéz elő, hogy elkerülhetetlenül be kell következni a nagy halálozásnak s épen ebben az időszakban, mikor minden ébred, minden élni akar s tombol erő, vér, tűz, mint pajkos zivatar.

A szürke hegyhátak déli oldalában még csak alig ébred a természet lágyan: már a kis hóvirág — a tavasz árvája — szüziiesen tiszta habkelyhét kitarja a szelid napsugár éltető csókjára. Utána sárgába öltözik a somfa s a baraczk rózsaszín virágát kibontja; azután ezer helyen fakad ezer bimbó, a pajzán szellőben duzzadozva ringó... S egyszer csak északon megriad az erdő; kéklő hegyek fölött uszkal sötét felhő, a lég csipős hideg, a szél t-let kerget és duzzadozó rügy, bimbó, színes virág mind, mind elhervadnak... Mennyi halála van egyszerre — egy éjjel — az édes tavasznak!? Ez az igazi hervadás! Mikor a tevékenységre buzdult életet ifjan, az ébredés hajnalán fagyasztja meg a halál és nem akkor, ha már természeti rendeltetésének megfelelően, édes bágyadtsággal — szükségképen pihenésre tér.

Az állatvilág ezrei, a földben mozgásra ébredett bujkáló bogarak, himes kikeleti pillangók, messzetájról hazajött madarak, a levegőben zümmögő bogárraj, félénk tapsifüles, a róka — a sunyi tolvaj, az őz gyors lábú tündére a sűrű erdőnek, bujkáló pitypalatý, gyáva fogolyamadár, szájas szárnyasai a rétnék, mezőnek, valamennyien mind, kik érzik a tavasz isteni melegét, csoda nagy erejét: százanként pusztulnak fényében, tüzeiben az életrekeltő búbajos tavasznak... Az új világ, új élet örökös temető sírjai közt ébred. Egyetlen paráynak nincsen ébredése, hogy ne legyen akkor száznak temetése. Nagyon régen ismerem a tavaszi hervadást, ragyogó gyászát a fényes kikeletnek, néma elmulását annyi ezereknek s mégis: egy tavaszi kirándulás, egy kis tanulmány-út a csodásan szép mezőn,

A rab-király szabadon.

(Fantasztikus állatregény.)

Írta: **Bárony István.**

12. folytatás.

Jönnék a Menyörgők.

z erdő szabad lakosait oly izgatottság fogta el, aminő még soha. Csendkedvelő volt valamennyi, de a csend és a nyugalom hovatóvább fogyott, lehetetlenné vált itt. Még a rengeteg legbelsőbb, legtitkosabb sűrűségeibe is elhatott annak a híre, a mi a síkon történt s ha éjjente a hold sápadt fényén kívül élénk pirosságot láttak a szabadok a messzenyíló ég-

boltozaton: tudták, hogy mi ez, hogy az agyonzaklatott ember föléget odalent mindent, ahol búvója lehetne még a re-

tegett rémnek, India gyöngyének. Az sem volt titok többé, hogy a Menyörgők most már nem elégszenek meg a védelemmel, hanem halálos elkeseredésökben támadni készülnek. A kengyelfutó farkas megszorított volt az erdő szélén egy kis falusi kutyát s kifaggatta. A szegény kuvasz-kölyök reszketve mondta el, hogy a „Szakálás úr,“ a Menyörgők nevére, mindennap száz lövést tesz gyakorlatképen s hogy lövései borzasztó biztos-

sággal ölnék. A rabló szabadok a közelébe sem juthatnának, hogyha szét akarnák tépni. Ötven-hatvan lépésnyiről kilőné még a szemök világát is.

A rablószerződés már napok óta csak a „befelé-nyelvet“ használták. A nagy volapük, — a kifelé-nyelv, — árulójuk lehetett volna, hogy ime, mennyire meg vannak zavarodva. Ezt pedig röstelték volna azok előtt, akik eddig úgy néztek rájuk, mint félelmet nem ismerőkre.

Az egykori kormányzó, Barlangi, egyre azon sópánkodott, hogy miért nincs most tél. Akkor ő bebujnák valami titkos sziklaoduba, az ember ott rá nem találta. Most ellenben nem bírná ki a hosszas koplalást az önkényt vállalt börtönben.

A hegyek távoli lövöldözés durranásait verték vissza halkán. Ezek a szokatlan vészjelek még Szultánt is izgatták. A szabadok királya idegesen bődült egyet-egyed, a mire mintha ezernyi embertorokból jött volna meg a zúgó, égre jajduló válasz.

Ravasz alázatosan kérte a királyt: Felség, ha lehet türtőztessd magad. Lásd, hatalmas hangod még sokkal biztosabban árulód, mint a puha földbe taposott nyomod. A menyörgők első sorban titeket keresnek, akik nagyok és rettentők vagytok.

Szultánt elöntötte a düh erre a beszédre: — Mit? hát bánom én, ha az egész világ minden kétlábu ferge rám támad is? Inkább veszszek el százszor, semhogy gyávának lássanak! A bujkálás nem az én természetem. Segítsenek magokon a félénkek.

És újra nagyott bődült; hangja túlharsogta volna az orkánt is.

a virágtól, madártól, emberektől, állatoktól benépesült határon, mennyi gondolatot ébreszt eszmélkedő lelkemben! Hogy figyelmeztet minden az élet végcéljára, arra a nagy igazságra, mely csak egyetlenegy paragrafust ismer, együtt jár az édes élet a könnyű halállal; az zajosan ébred, ez oly némán szárnyal, mint egy alaktalan, nesztelen bolyongó árnyék völgyönbérézen által . . .

Kiöntött a folyó, zavaros hullámok kavargják a szennyet a völgy bársony ölen; könnyű báránnyel futnak a szél szárnyán s glóriát fon távol fényes sugarakból a nap, a mindenség, szíve, lelke, vére . . . Az áradat egy tenger, melynek szigetein, apró bokrok körül, kapaszkodó élet, félénk menekülők csapata tömörül. Két-három piczi nyúl, csak alig ébredt még a nagy valóságra, még nem is ismeri, meddig terjed, hol van az ő kis világa? nagy füleket feszít előre és hátra, — már a halált várja . . . Jön is . . . Duzzad az ár, kavargó a hullám s a kicsi szigetre bősziülten tolván, a menekülőket gyorsan elsodorja. Fölbuknak egy párszor s elnyeli őket a telhetetlen halál örök éhes gyomra.

Az áradat után egy nagy temető lesz a völgymente. Apró halak fulnak meg a levegőben, melynek hiánya nekünk olyan gyorsan a halálunk lenne. Teme-tésükre jön egész madársereg s sötétben kóvályog a sáros völgy felett.

Az újuló mezőn, amint a hantokból kikél egy-egy élet, alig örülhet egy futó pillanatig a ragyogó fénynek: jön a varjú, csóka, szarka, gébics, czinke s annyi éhes madár; most mindenik a víg, a csapongó halál . . .

S mennyi hervadása van a szép tavasznak az erdők csendjében!? Ott a néma berek, a vad czihe-resek rengeteg mélysége, völgyek, sziklák, szakadások a tevékenységre ébredett házaset óriás színtere: szerelemnek, életnek és halálnak szoros ölekezése . .

Oh, nem az ősz temet; hanem a kikelet! . . .

A vadász sem pihenteti öldöklő fegyverét. Nem olyan a vére, hogy a tavasz láza ne gyujtana lángra. Ha jön az alkonyat, szelid szellő lebben s langyos az esti lég; a pajkos vadász-vágy duzzadt ereiben tüzes lángokban ég. Veszi hű barátját, elnémult fegyverét s almodozva baktat a cserjés szélére. Mire a nap rózsaszínben égve lehull a nyugati hegyek mögött, ő már a lesben áll, illatos völgy fölött, a hol szerel-met esdve jár a szürke mezbe öltözött költői madár. A titkos alkony, néma este, mikor csak a hold s csil-lagok égnek s alkonyi pir az elszállt nap után: láza-san szárnyra kél rejtekeiből a hosszúcsórú szerelmes. Hű párt keres az illatos légben, mikor már nagy esend pihen a sötét völgségben s az utolsó madárdal is elhal egy hangfoszlányban, az esti homályban . . . Kro, kro, kroa! Hangzik az egyszerű szerelmi vallo-más; nem hallja senki más, csak az Isten, ki az ő kis szívébe is belehelte lelkének egy parányi részét, mely üzi, hajtja, lábba fűrésztí szívet s szeretni tanítja. Az isteni erő ez a kicsi része tartja fenn a világot . .

Az örök vándor életének legédesebb napjait tölti nálunk, mikor szerelmi lángra gyúl s fészekrakásra hű társat keres. Meg is találná egypár csöndes este, a miért szárnyra kél lázasan epedve s bolyong a szürke légben, de az alkonyi sötétben kigyul egy láng és riadozva hullámszik a völgyön, a hegyeken, az erdön által: a dörrenés . . . S a szerelmes szív megfagyott. Összeesnek a szárnyak s a földre hull legártatlanabb madara a lég birodalmának. Szörnyű pusztulás! . . .

És tovább — közelben, távolban, a szép termé-szetnek minden kis zugában temet a kikelet. A sűrű erdők titokzatos mélyen lángnyelvek gyulnak fel; fojtó füst gomolyog. A földpalotában a fullasztó halál egy egész családot öldöklő, fojtogat. A róka-komának családi örömét zavarja a halál . . . Az ifjú csemeték gyorsan összeesnek; hej, de nagy kinjuk van szegény

Ravasz odább sompolygott. Csikaszk, a kinek még most is meg volt pörzsölve a bőre az égő lápról menekülése emlékeképen, csudálkozva kérdezte: mit vigyorogsz? Mi okod lehet a megelégedésre?

A főügyész hirtelen komoly arcot vágott. — Ej, mondta, csak ásitottam egyet; — sem éjjel, sem nappal nincs már módunk az igazi pihenésre.

— Már az igaz, felelt Csikaszk. Magam is olyan fáradt vagyok, hogy majd eldülök. Bebujunk egy kicsit a vad-komló közé; — ott van egy kis ebédem eldugva, — no, csak épen egy személyre való, tette hozzá hamar, nehogy felkeltse Ravasz érdeklődését. Azután sarkon fordult.

— Szervusz! jóévtvágyat, kiáltott utána a főügyész. És magában azt gondolta: ostoba tökfilkó, — mintha nem tudnám, hogy az este egy őzborjut vágta le. Azt hiszem, keveset találsz a maradékból, minthogy magam is abból reggeliztem.

Körülnézett s látván hogy egyedül van, megint széjjel-húzta hunczut kifejezésű keskeny pofáját. — Hogy minek örvendek? hörögte halkán, önmagának, — annak, hogy valamennyien buták és képzelődők vagytok. — Lám a király egyre-másra ordít, — hiúságból. Nem szeretne gyávanak látszani! . . . tudtam, hogy ha beadom neki a motoszt, el nem hallgat. (Az oroszlan épen nagyott ordított ebben a pillanatban is.) Csak bögj, — kaczagott Ravasz hangtalanul; — csódítsd erre a menydörgőket! — Mi, gyöngébbek sokkal könnyebben menekülhetünk így valahol máshol, ahol a nagy hatalmakat senkisé megkeresi.

Leront a völgybe s elkezdett ügetni, mint akinek titkos, de tudatos útja van. A patak medrében elvesztek

lépései. Ott a nyirkos puha földön a legparányibb zajt sem okozta, amint óvatosan előre nyúlt. Sokáig maradt a med-derben, mindaddig, amíg egy ponton a patak esése való-ságos kis zugot nem alkotott. Itt egy ügyes szökéssel ki-pattant a hallgatag erdőségbe, amely ezen a ponton még teljességgel csöndes és elhagyatott volt. Verőfényes erdei rét terült előtte, mely a hegyoldal déli részét foglalta el. A virágos rétecskén temérdek méh döngött s valamivel fentebb, ahol az erdő megint áthatolthatatlan sűrűséggé folyt össze, feketerigók röppentek egyik bokorból a másikba, a gyönyörű magas fű közé rejtett sziklatömbök fölött.

Ravasz felugrott egy ilyen sziklatömbre, amelyre épen rásütött a nap, a mely körül árnyékos bujasággal tenyészett a sokféle vadfű, közte egypár nehézlelegzetű is, a mitől nyirkos, dohos szag terjedt el a kis sziklavár alján.

— Sátán itthon vagy-e? Kérdezte Ravasz s óvato-san pislogott lefelé, készen arra, hogy szükség esetén ro-hanva meneküljön. A szikla alól halk sziszegés hallatszott; hosszas, vontatott sziszegés, hasonlatos egy mély sóhajtáshoz.

Ravasz megkönnyebbült. A vörös ördög nem haragszik, mondta. Hangja szelid és türelmes. Ha mérges volna, már kicsapott volna dühében a sziklája alól.

— Hallod-e Sátán, én vagyok itt, a ki neked ezt a jó lakást szereztem, folytatta Ravasz. Mindig rendelkezé-sedre vagyok, akármiben. Senki téged olyan nagyra nem tart . . .

— Jól van jól, sziszegte alulról az előbbi kisérteti hang. Miért kerestél fel? mert ha te róka vagy is, a kigyó eszén ugyan túl nem járhat. Tudom, hogy ok nélkül se ide nem jössz, se nem hízkelkedel.

öregeknek! Látják a pusztulást s nincsen menekülés... Egy hang nincs a mélyben, csak utoljára egy fájdalmas nyöszörgés...

Amott, a bokrok közt, a fák koronáin, fészek-rabló szárnyas némán ólálkodik. A tojást, a pelyhes flókat elszedi: ő az éhes halál s ő, ki eltemeti...

S végig a természet tavaszi derűjén, a merre bolyongok, a meddig látok én, annyi a hervadás, pusztulás, gyászeset, hogy méltán mondhatom: nem a bús ősz hervaszt, de a szép, a fényes, a mozgó kikelet...

De térjünk haza... Hagyjuk itt az erdőt, a mezőt, az illatos levegőt, a hol millió élet zsong, munkál, ébred, szeret; hagyjuk itt a tavaszi temetőt: szindús virágok közt olyan fekete ez!

Lágy szellő lengedez utánunk susogva, az erdő daltól cseng: szerelmes madarak ajkán szól a nóta. Tarka lepkék himes szárnyakon lebbennek; a szép támadáskor, mosolygó tavaszon, így kell lenni ennek! Élet ez; ki ebben a halált keresi, azt a napsugár is, virág is, madár is, tudom — kineveti!

Engem nevethetnek. Temetőben jártam, néma halottakkal beszéltem s a fényben ezer árnyat láttam. Sötétebbek most, mint őszi hervadáskor...

Sötétebbek, százszor!...

Boér Miklós.

I. Tavaszi hangulat.

Az almamoly.

(Folytatás és vége.)

Ez pedig azért fontos, mert a fiatal hernyóknak — a megfigyelések szerint — mintegy 60%-a épen ezekben a kelyhekben, tehát az alma csúcsán át furakodik be a gyümölcsbe és azért az arzén jelenléte épen ott a leglényegesebb. A hernyók másik 40%-ának javarésze az ellenkező oldalon, tehát az almányél mélyedésén át, legkisebb részük pedig oldalról rá gödik bele a húsba.

Úgy odavetőleg tehát a permetezések így sorakoznak: I. Az alma elvirágzása után azonnal, vagy egyszer, vagy pedig 8 napra rá megismételve. II. Július végén, vagy augusztus elején. III. Szeptember első felében, vagy közepén. Már t. i. aszerint, ahogy a kötések tartalma parancsolja.

Vegyük most tollunk alá a csalogató kötéseket, melyek arra valók, hogy a fák törzsén mesterséges bűvőhelyeket nyújtsanak az almákból kijött felnőtt hernyóknak.

Ezek a kötések kétfélek lehetnek anyagukra nézve: a) tartósak, huzamosabb használatra és b) egyszeri használatra valók.

A tartós anyagú kötésekre különféle sötétszínű szöveteket lehet használni. Bárminő öreg posztóból való rongyok, különösen pedig barna flanell, alkalmasak erre a célra. A barna, sötétszürke vagy fekete szín azért jobb, mert a meg-

— Halld tehát, Sátán, csakugyan oka van annak, hogy meglátogattalak. A szabadok közül egyesegyedül én gondolkozom, a többi napról-napra élődik s várja a jó szerencsét. Még maga a király is. Megvallom neked, államcsinyen töröm a fejemet. Hozzad jövök, aki mindnyájunk között a leghatalmasabb vagy...

— Ki vele, mit akarsz.

— Látod, Sátán, minden bajnak a tigris az oka. Mert baj van, tudod-e?

— Mindent tudok, de bajt én sehol nem látok. Miat-tam ugyan lelövöldözhetnek a Menyörgők mindnyájatokat: nekem nem árthatnak. Én láthatatlan vagyok; s akinek pedig láthatóvá válok, az a halál fia.

— Igaz, Sátán, és mégis baj van, én mondom neked. Mert a Menyörgők felgyújthatják az erdőt is, épúgy ahogy a lápot.

S a tűz még tenálad is hatalmasabb. Azt hiába marod meg, nem fog rajta. Ha körülsziszegnek a lángnyelvek, te sem menekülhetsz. Még a szikla is áttüzesedik tőlük s akkor hiába bujssz alája...

A Vörös ördög dühösen csapott ki a fejével a kövek közül.

— Ne ijesztgess, mert megkeserülöd; — mit akarsz? állj elő már vele.

— Mit akarok? Semmit sem akarok. Csak kérdezlek, nem lehetne-e módját ejteni, hogy a veszedelem oka csöndben, feltűnés nélkül megszűnjék.

— Világosabban beszélj. Ördög érti az ilyen virágnyelveket.

— Ha például Zulejka hirtelen eltűnnék. A Menyörgők ő rá haragudnak oly szertelenül.

— Kezdelek érteni. Azt szeretnéd, hogy India gyönyvét egy kicsit megöleljem.

— Csitt, Sátán, én egy szóval se mondtam azt.

— Kis kedves, milyen óvatos vagy! Nem tetszenék, úgy-e, ha Zulejka sejtene, mily igaz barátja vagy. No, ne is fecsej tovább; a gonosz gondolatot elültetted bennem. Hanem mondd egyet. Ismerlek és előre figyelmeztetek annak a következményeire, ha a tigrist ugyanily czélből keresnéd fel...

— Miféle ugyanily czélből? kérdezte Ravasz méltatlankodva.

— Nono, tetőled kitelik, hogy Zulejkát viszont rám uszítod. Elhiteted vele, hogy az életére török s ezzel vak dühre ingerled, hogy támadjon meg s igyekezzék valahogy eltiporni. Tudod, hogy abba ő is belehalna. Így azután te, jómadár, egyszerre kettőnkől szabadulnál meg, mi?

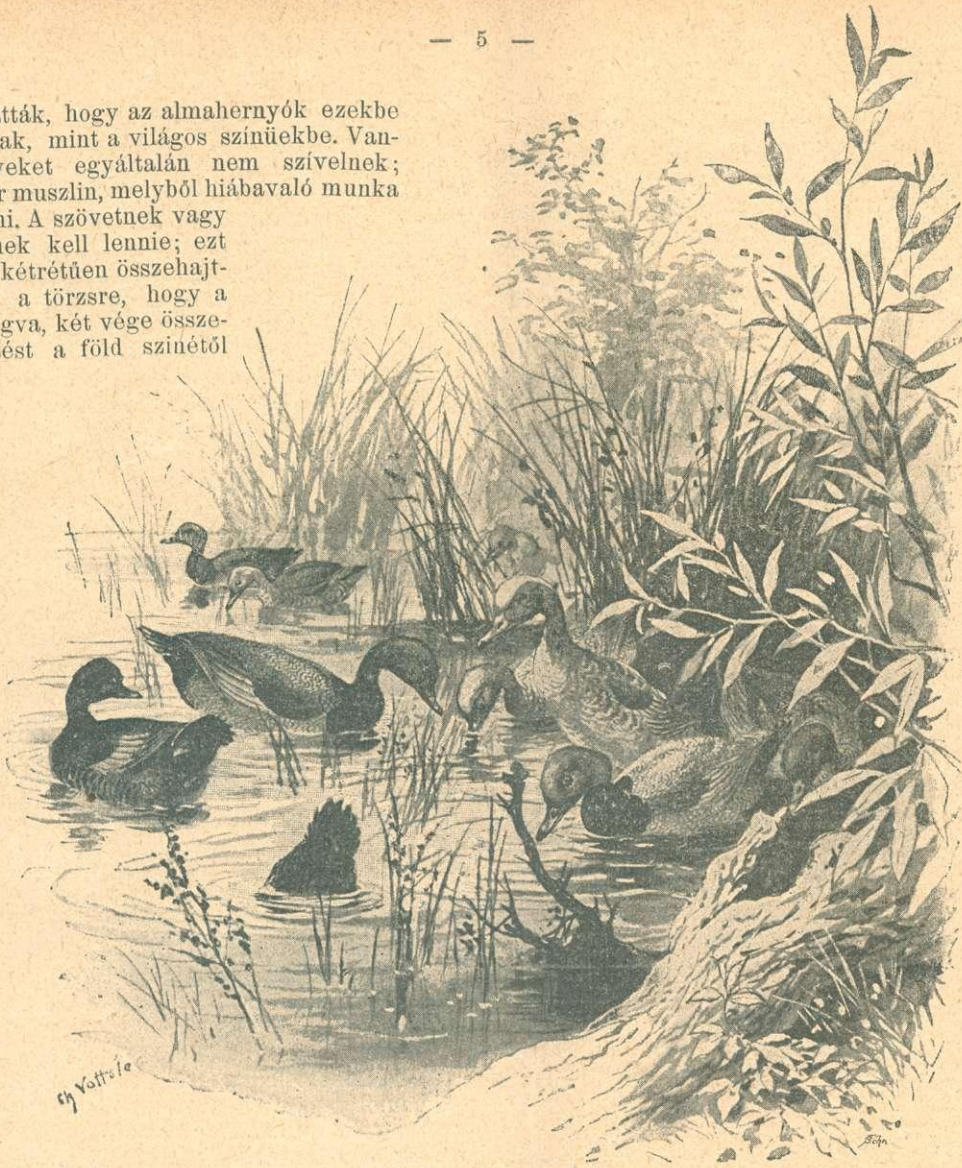
— Ejnye, Sátán, de fürgén jár az eszed, — kaczagott Ravasz, — tréfálkozva. De magában elképedve, szorongva mondta: Ez a bitang a vesémbé lát. Jó lesz iszkolni innen.

— Elég, sziszegte a Vörös ördög némileg idegesen, vége az audienciának, — hagyj magamra.

Ravasz nem mondatta kétszer. Köszönt és leugrott, azon igyekezve, hogy jó messzire essék a sziklától. Hisz' a Sátán szándéka kiszámíthatatlan.

Elsurrant a gaz közt s nagy kerülővel fordult az őserdő felé, ahol a százados fák közt állandó volt a homály. Egy óránál is tovább tartott, a míg folyvást kifelé ment az erdőből; s még óráig tartott volna, a míg leért volna a síkság szélére, ahol az embertömegek sátor táborban szállottak volt meg a reneteg körül.

figyelések azt mutatták, hogy az almahernyók ezekbe szívesebben húzódnak, mint a világos színűekbe. Vannak szövetek, melyeket egyáltalán nem szívelnek; ilyen például a fehér muszlin, melyből hiábavaló munka volna kötést csinálni. A szövetnek vagy 15—20 cm. szélesnek kell lennie; ezt azután hosszában kétrétűen összehajtjuk és úgy kötjük a törzsre, hogy a törzset egészen átfogva, két vége összehajlik. A kötést a föld színétől számítva 50 cm.-nyi magasságban alkalmazzuk. Ha különösen nagy gonddal akarunk eljárni, két kötést is alkalmazhatunk egymástól vagy 15—20 cm.-nyi távban. Ha a fa igen nagy, akkor a legvastagabb ágak mindegyikére szintén jó lesz ilyen csapdát kötni. Ezzel azonban a munkának csak fele van megtéve — sőt még annyi sem! A kötések t. i. csak úgy felelnek meg céljuknak, ha a kéreg hézagait és repedéseit simára kiegyenlítjük. Mert igaz ugyan, hogy mi a magunk eszével jobbnak tartjuk ágynak és takarónak a szövetfelét, mint a rideg

II. Tavasi hangulat.

fát; ámde az a hernyó nem olyan civilizált, ízlésű mint mi, hanem ha útjában a fakéreg felig levált héjdarabokat, lyukakat, hézagokat s egyéb efféléket talál, bizony nem nagyon kényeskedik, hanem minden teketória nélkül belebújik. Ezért, ha repedések a kéreg, a laza darabokat le kell kaparni és a többi hézagot agyaggal kell kitölteni.

De a leglényegesebb ponthoz még csak most jutunk. Az a kertész, aki a kötésekkel időközönként való megvizsgálását és megújítását elmulasztja, az a helyett hogy használna magának, inkább árt. Mindjárt megmondom, hogy miért. A kötésbe menekülthernyók ugyanis azonnal szövedéket (gubót) készítenek maguk körül és csakhamar be is bábózkodnak. A bábokból pe-

Az előőrsök megelőzték a nagy csapatokat. Előretolt sátrak voltak az erdőben, hallgatagon. Ezekben a sátrakban csak két-három Menydörgő tanyászott mindenütt. A Menydörgők színe-java. A legjobb lövők. A rettenthetetlen bátrak. Az igazi férfiak.

Ravasz tudott már erről a csendes előnyomulásról s most meg akart bizonyosodni, hogy hány ilyen előőr van s hol foglalták el azokat a pontokat, a honnan uralkodni akarnak a környéken.

A nap már lehanyatlott s az erdőben a homály megnövekedett. A sűrűség nappali hangjai elhallgattak, ellenben kezdtek jelentkezni az estiek.

Egy holló megszállott valamelyik faóriás koronáján s mély káromással hirdette, hogy neki már este van.

Az avaron halk moszatolással csúszott el egy ártatlan erdei sikló. Mástkülönbén nagy volt a némaság; — csak az erdő szélén dörrent meg néha egy-egy lövés. Ott, az őrtüzek mellett, még nem készültek az emberek aludni. Néhány komor Menydörgő a szárnyasegerekre lövöldözött.

Ebben a mélységes magányban fülelt Ravasz, a mikor egyszerre borzasztó sikoltás metszette végig az őserdőt. Utána mintha megmozdult volna a föld: dübörgés, robaj, rőfögés, ordítás, azután egymásután két fülsiketítő durranás hallatszott. A dörgést mintha tompa zuhanás követte volna. Azután ismétlődött a rőfögő bögés, ami közé éles kiáltások vegyültek.

Még a Ravasz kipróbált idegzete sem birta tovább ezt a pokoli lármát. Farkát zászlóként lengetve rohant visszafelé az erdőbe s csak arra állott meg, hogy mögötte ziháló, nehézkes lélegzettel üget valami. Megfordult. A császár jött vele szemközt. A császár, akinek a félvállá össze-

volt törve és amint a hold épen kisütött, látni lehetett, hogy sötét, szinte fekete vér patakszik belőle.

Mi történt, nagyúr? kérdezte a főügyész, elfeledve a maga ijedségét.

A Gorilla csak most vette észre Ravaszt.

Komorán mordult rá: — Ha kíváncsi vagy, menj vissza és nézz körül egy kicsit. Azt hiszem, egypár Menydörgővel kevesebb van. A fehér személyt elejtettem. Sikított és karmolt.

Ez a beszéd teljesen érthetetlen volt Ravasznak. Minthogy a gorilla egy szót sem mondott többet: rászánta magát, hogy akármilyen lesz is, visszasompolyog és megtudja, amire kíváncsi volt.

Útközben hallotta, hogy köhög a császár, rekedten, fáradtan, sípoló lélegzettel.

Lement egészen az előőrsig.

A sátorból nyöszörgő hangok törtek ki. Egy erős, durva hang káromkodott.

— Maga az eleven ördög volt... mondta ismételten. Szegény pajtásom, ugyan megjártad. De miért is czipelsz magaddal ilyen asszonyt?

— Nem ő czipelt; — én nem akartam mellőle elmaradni, siránkozott a nyöszörgő, kétségbeesett hang, amely azután mindjárt zokogásban tört ki. — Jajgatva kérdezte: „Ó vajjon él-e még?!“...

A káromkodó hang most gyöngédre változott. Él, mondta, de maga ne sirjon, mert azzal csak igaztja. Hozzon vizet.

Könnyű mozgás támadt a sátorban. Ravasz megriadt, elfutott. Tovább hallgatózni nem mert. Amint azon tana-

